

8. OKTOBER 2024

INNLEVERING AV INDIVIDUELL OPPGAVE

OPPGAVE 1: HVA ER ETIKK OG MORAL?

265931@USN.NO
UNIVERSITETET I SØRØST-NORGE
Bredalsveien 14, 3511 HØNEFOSS

«Etikk er læren om moral» (Sagdahl, 2024), og «moral er de normene, verdiene og holdningene som avgjør hva som er rett og galt eller godt og dårlig.» (Sagdahl, 2024).

På studiet mitt har vi mange gruppearbeid. Den gruppen jeg ble med i det første semesteret viste seg å være annerledes enn jeg hadde forventet. Det må nevnes at vi var fire stykker på denne gruppen, og for enkelhets skyld kaller vi to av gruppemedlemmene moralske og de to andre umoralske. Vi hadde i hvert fall to sett med moralske normer. Så kan man humre av å implisitt kalte seg selv moralsk.

Det ene settet moral er det jeg anser som «normal folkeskikk» som å møte på tiden og å holde avtaler. Det å lese pensum, gå på forelesninger, jobbe med oppgaver, i det hele tatt studere.

Det andre settet er at «ingen tar fravær, så man trenger ikke møte på forelesning», «Så lenge man består eksamen, så er man med videre», «Dessuten er det jo bare å konte».

Det ble vanlig med stadige kraftige forsentkomminger, noen ganger kom ikke de umoralske i det hele tatt. Han ene moralske hadde meldt fra om at han var på jobb som seg hør og bør, i normativ norsk folkeskikk-moralsk forstand (Sagdahl, 2024). «Siste liten»-arbeid ble praksisen, og ved de gangene det var alvor og fristen begynte å banke på døra ble det tross omstendighetene mange utsporinger.

Ved andre semester blir jeg spurtt om jeg vil være med i en annen gruppe. Jeg sier ja uten å tenke meg om, jeg registrerer bare at den som spør er vennen til en jeg ser på campus «hele tiden», uavhengig om det er forelesning eller ikke.

Nå – i timen hvor disse gruppene ble formalisert dukker altså dilemmaet opp: «Skal jeg snakke med den gamle gruppen om dette og hvorfor jeg bytter gruppe, eller bør de to «umoralske» skjønne greia selv?» Det må også nevnes at den ene av de moralske fant en egen gruppe.

Jeg vil si at siden det er frivillig å ta høyere utdanning så er man på institusjonen for å realisere seg selv. Det og da velge å ikke ta del i gruppearbeidet fordi det ikke er en autoritetsfigur som sier at du skal det er umoralsk, fordi summen av selvrealiseringen til gruppen er mer enn hvert enkeltmedlem dersom alle på gruppen bidrar adekvat. Sagt på et enklere vis: ikke bli med om du ikke har tenkt å dra lasset. Spesielt ikke når det er frivillig å dra det lasset det er snakk om. Da ødelegger en mer for andre enn man ødelegger for seg selv, uavhengig om «andre» er en- eller flertall (Nyeng, 2011, s. 119-121).

Men om valget i dilemmaet er så enkelt at man handler på refleks, er det egentlig noe særlig til dilemma?

Vel, en sentral del av høyere **utdannelse** er *bildung* (dannelse) (Henriksen, 2023; Hogstad, 202; Tjønneland, 2021). Utdanning går altså ikke bare på hva man kan og vet, men også hvordan man ter seg (Tjønneland, 2021). I vår del av verden er det ansett som riktig å systematisk ta opp problemstillinger og diskutere disse til vi finner en løsning som ingen er glade for, men som alle gir et skuldertrekk og sier «greit nok» til. Det er en logisk tilnærming for å nyttemaksimere samfunnet for flest mulig borgere. Og en del av bildung. Jeg gjorde ikke dette. Jeg *bør* angivelig snakke med de to umoralske om gruppeendringen, og om hva som hindrer dem i å jobbe med pensum og ta utdanning på måten som er forventet. Jeg *bør* høre om det går bra med dem og om det er noe annet som hindrer dem i å ta studieløpet på alvor, eller om det bare er spillene på datamaskinen som er som fluepapir. Spesielt når «ingen tar fravær». Er det bare danningsmangel? At man etter 18 år under jernhånd blir rådvill når man plutselig er «fri»? Ingen av de andre har heller tatt initiativ til dette. På den annen side er det jo deres eget ansvar å faktisk ta dannelsesreisen det er for enkelte å administrere tiden sin og å prioritere visse handlinger fremfor andre. Det er jo også det foreldre liksom skal hjelpe til med og forberede en på.

I praksis har det blitt en slags mellomløsning hvor jeg svarer på spørsmål de har om studiet via Snapchat. Vi har ikke snakket om gruppessammensetninger i det hele tatt etter endringen. Det er mest om praktiske ting i suget av typen «Hvor finner jeg ...?» Men jeg syns det er rart å svare på hvor man finner pensum når vi nå går tredje semester.

Etter ateismens og multikulturens inntog i moderne vestlige samfunn er det noen normer som har blitt byttet ut eller blitt borte. Lutherevangelismens arbeidsånd sto sterkt i Norge (Hamsun, 1890, 1917; Bjørnson, 1860) og følgende dens verdier som blant annet personlig utvikling, mens det i løpet av de siste århundrene har utviklet seg til å bli en hedonismefest og praktisk talt en langfinger til eudaimonia (Huxley, 1932; ITV Studios & MTV, 2014; E! Entertainment, 2007).

I altruistisk forstand så kan vi tenke oss at dette er en slags usynlig hånd, ikke bare for markedsøkonomien, men for Jorden. I «Mouse utopia» (Kean, 2022) kan vi se en rekke paralleller til det moderne vestlige samfunnet kanskje best eksemplifisert av «The beautiful ones» (kjendiser, bloggere, SoMe-influencere?) som ikke har noen interesse av å formere seg, mens «The Excess» (incels, menn på 50+ i lavstatusyrker uten barn?) blir inaktive (gamer, ser film, «TikToker hele dagen», useless eaters, sykemeldinger i verdenstoppen).

Poenget med den protestantiske arbeidsånden var jo nettopp å høste det man sår. Om man i industriell skala har rikelig med det man trenger, «post-scarcity society» - er således hensikten med det harde arbeidet borte, sett bortifra ens egen selvrealisering. Men denne selvutviklingen finner ikke lenger sted i arbeidet. Arbeidet er i dag utelukkende for å tjene penger og har således ingen egenverdi (så arbeider man som regel ikke for seg selv lenger, men «under» noen), og pengene er et middel for å nå et materialistisk mål. Som regel et mål om å være gjeldsslave. Jeg vet ikke hva som er «de umoralske på gruppen» sin eudaimonia, men i min tradisjonelle Helgelandsoppdragelse hvor man anses som voksen ved konfirmasjon (på godt og vondt) er arbeidsmoralen som skrevet i stein. Min oppdragelse i et moderne (relativt) normløst samfunn er ikke noe man kan forvente andre abonnerer på, men man kan i det minste forvente at om man frivillig søker på programmet så er man der for å studere og fordi man er interessert i temaet, og om det ikke var som tenkt så dropper man ut.

Ytelse før nytelse.

Referanser

Bjørnson, B. (1860). *En glad Gut*. Hentet fra Nasjonalbiblioteket:

https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008071612001

Bunim/Murray Productions & E! Entertainment. (2007-2021). *Keeping Up with the Kardashians* [TV-serie]. E! Entertainment.

Hamsun, K. (1917). *Markens Grøde*. 1. Hentet 08. oktober fra Nasjonalbiblioteket:
https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2010061108018

Hamsun, K. (1890). *Sult*. Hentet 08. oktober fra Nasjonalbiblioteket:
https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2015051929001

Henriksen, Øyvind: *utdanning* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 21. august 2024 fra <https://snl.no/utdanning>

Horn Hogstad, Kjetil: *dannelse* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 21. august 2024 fra <https://snl.no/dannelse>

Huxley, A. (2007). *Fagre nye verden*. Aschehoug.

ITV Studios & MTV. (2014 – nå). *Ex on the Beach* [TV-serie]. MTV.

Kean, S. (2022, 17. Mai). *Mouse heaven or mouse hell?* Science History Institute. Hentet 08. oktober fra: <https://www.sciencehistory.org/stories/magazine/mouse-heaven-or-mouse-hell/>

Nyeng, F. (2011). *Etikk og samfunnsansvar: Historie, nb.teori og ledelse*. Abstrakt Forlag.

Sagdahl, Mathea Slåttholm: *etikk* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 21. august 2024 fra <https://snl.no/etikk>

Sagdahl, Mathea Slåttholm; *Store norske leksikon* (2005-2007): *moral* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 21. august 2024 fra <https://snl.no/moral>

Tjønneland, Eivind: *Bildung* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 21. august 2024 fra <https://snl.no/Bildung>